

## **8.4. ЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Ефективна діяльність підприємств і фірм в умовах ринкової економіки в значній мірі залежить від того, наскільки вірогідно

вони передбачають прогноз свого розвитку, на близьку і далеку перспективи.

Прогнозування діяльності підприємств – це оцінка перспектив їхнього розвитку на основі аналізу кон'юнктури ринку, зміни ринкових умов на майбутній період. Результати прогнозування діяльності підприємств враховуються в програмах підприємств з маркетингу, при визначенні можливих масштабів реалізації продукції, очікуваних змін умов збуту та просування товарів.

Прогнозування як результат маркетингових досліджень є вихідним пунктом організації виробництва й реалізації саме тієї продукції, що потрібно споживачеві.

Основна мета прогнозу – визначити тенденції факторів, що впливають на кон'юнктуру ринку. При прогнозуванні виділяють прогнози короткострокові – на 1-1,5 роки, середньострокові – на 4-6 років і довгострокові – на 10-15 років.

Головний акцент при короткостроковому прогнозуванні робиться на кількісній й якісній оцінці змін обсягу виробництва, попиту та пропозиції, рівня конкурентноздатності товару й індексів цін, валютних курсів, співвідношень валют і кредитних умов. Тут враховуються також тимчасові та випадкові фактори.

Середньострокове й довгострокове прогнозування ґрунтується на системі прогнозів – кон'юнктури ринку, співвідношення попиту та пропозиції, обмежень по захисту навколишнього середовища, міжнародної торгівлі.

При середньостроковому й довгостроковому прогнозуванні, як правило, не враховують тимчасові й випадкові фактори впливу на ринок. Якщо короткострокові прогнози націлені на кількісні оцінки, насамперед, рівня цін на ринку, то середньострокові й довгострокові прогнози розглядаються як імовірнісні оцінки динаміки зміни цін.

При прогнозуванні діяльності підприємств стосовно випуску продукції виробничого призначення враховується аналіз інвестиційної політики в галузях, що споживають відповідні товари, тенденції розвитку НТП у цих галузях, а також формування принципово нових потреб і способів їхнього кращого задоволення.

При прогнозуванні діяльності підприємств, що випускають продукцію широкого вжитку, звичайно спираються на дані опитувань споживачів і продавців товарів. У цьому випадку використовуються такі методи вивчення ринку як анкетування, телефонні й персональні інтерв'ю.

Найбільшу складність представляє прогнозування зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що зумовлено високою динамічністю, багатфакторним і суперечливим характером формування, а тому й

невизначеністю, важкою передбачуваністю зовнішньоекономічних зв'язків.

Тому щодо прогнозування зовнішньоекономічною діяльністю підприємства важливо комплексне дослідження цілого ряду приватних ринків конкретного товару, виявлення специфічних для кожного й загальних для всіх (або групи таких ринків) факторів формування кон'юнктури ринку, аналіз взаємозв'язку цих ринків між собою, а також синтез приватних прогнозів, облік взаємодії й взаємовпливу в рамках світового ринку даного товару.

Результати прогнозування діяльності підприємств відображаються у відповідних розділах їх бізнес-планів.

Ефективна діяльність підприємств в умовах ринкової економіки можлива лише за умови розробки планів розвитку, виробничих програм, бізнес-планів.

Розробка й обґрунтування планів розвитку підприємства здійснюється на основі системи прогресивних техніко-економічних норм і нормативів.

В основу норм беруться техніко-економічні й організаційні умови роботи в плановому періоді.

Техніко-економічні норми й нормативи розробляються за наступними основними групами:

- норми витрат живої праці (норми витрат робочого часу на одиницю продукції, норми виробітку продукції в одиницю часу, норми обслуговування, нормативи чисельності);
- норми матеріальних витрат (питомі норми витрат сировини, матеріалів, палива, енергії, що комплектують вироби);
- нормативи використання знарядь праці (нормативи використання машин, устаткування, механізмів, споруджень, інструментів);
- нормативи організації виробничого процесу (тривалість виробничого циклу, обсяги незавершеного виробництва, запаси сировини, матеріалів, палива);
- норми тривалості освоєння проектних потужностей підприємств, що вводять у дію, цехів, агрегатів, установок, виробництв.

Групи норм і нормативів мають різне призначення. Норми витрат живої праці слугують в основному для визначення рівня продуктивності праці, використання робочого часу, встановлення розмірів заробітної плати. На основі питомих норм витрат матеріальних ресурсів і виробничої програми визначається потрібна кількість окремих видів і марок матеріальних ресурсів. Нормативи використання знарядь праці дозволяють розраховувати рівень використання виробничих потужностей. Норми й нормативи служать для визначення витрат виробництва (собівартості продукції).